

Beeld/spraak

Frank BAHNMÜLLER / Jozefien VAN HUFFEL

DEURNE | De 'rommel' in rommelmarkt: veeleer dan naar waardeloze spullen verwijst het woord misschien wel naar respectvol rommelen. Want was de opbrengst van deze verkoop in Deurne bedoeld voor het verfraaien van parochiezaal Drakenhof, zo'n markt doet ook de spullen zelf stralen. Voor iets wat elders te gewoontjes zou lijken om te bekijken, zetten we plotseling verwonderd onze bril af. En halen we onze voorzichtigste vingers boven. Zo doen we het ook soms voor een medemens, als het in het leven rommelt.

Rolstoel voor innerlijk leed

ZieZoZorgen

Lieve SWINNEN

„Soms wou ik,” zei een mama me net vóór het naar buitengaan, „dat mijn zoon in een rolstoel zat. Dan zou iedereen zien dat hij een probleem heeft en zou men ophouden te verwachten dat hij zich net zoals alle anderen gedraagt.” Ze zuchtte: „En heel misschien zou men begrijpen dat dit alles buiten onze wil om gebeurt. Schrijf daar maar eens een boek over!” Zo geschiedde (*Je kind op de sofa*, Van Halewyck, 2004).

Het was afgelopen week opnieuw actueel. Filip, een vijftienjarige jongen, lijdt aan het syndroom van Gilles de la Tourette. Hij maakt allerlei bewegingen en geluiden, zeer divers en soms echt vreemd. De opmerkingen van medeleerlingen en leerkrachten liegen er niet om. Klasgenoten schieten vaak in de lach, leerkrachten vinden Filip storend. „Hij wil zich interessant maken”, klinkt het vaak.

Ik ken Filip al van in zijn kleutertijd, de tics begonnen immers vroeg bij hem. Vaststellen, bijkomende problemen uitsluiten, ouders en kind informeren en de ontwikkeling jaarlijks opvolgen – meer was er lange tijd niet nodig. Tot aan de puberteit bleven de tics binnen de perken. Filip kon er om lachen, vond het helemaal niet erg als anderen dat ook deden. „Ik doe vaak grappig, hoor!”, was zijn reactie. Nu zie en hoor ik iets helemaal

anders. Filip is één brok ellende. Hij weet het niet meer. De tics zijn zo enerverend, hij kan zijn handelen niet gestuurd krijgen. Opletten, schrijven, studeren – het wordt verstoord door onwillekeurige bewegingen, geluiden die hij maakt en gedachten die zich opdringen. Hier zie je hoe een zich ontwikkelend brein – tussen dertien en zestien jaar maken ook de hersenen een groeispurt door – alles in de war kan sturen. Het verlies van controle over het denken en handelen heeft veel gevolgen bij Filip. Weg de gemoedelijke houding met betrekking tot zijn 'anders' zijn. Weg het gevoel dat hij toch veel meer is dan zijn tics. Weg het gevoel 'goed genoeg' te zijn. Op zijn leeftijd telt maar één ding: erbij horen, zijn zoals de anderen, begrepen worden.

Het zou op Filips voorhoofd moeten staan, of als een tekstballon boven hem verschijnen: „Ik kan er niets aan doen.” Opdat men geen kwetsende opmerkingen maakt, stopt met uitlachen. Wat moet je denken van een uitspraak van een leerkracht: „We gaan het vandaag hebben over een land waar er hier best enkelen naartoe gaan: Mongolië.” Wellicht als grap bedoeld, maar dan wel een misplaatste grap. Omdat men niet beseft wat er in iemand omgaat. Ik zal het hier duidelijk maken: Filip is zwaar depressief, hij wil liever niet meer leven, hij kan het

allemaal niet meer de baas. En vooral, hij voelt zich schuldig, want hij veroorzaakt problemen, hij doet raar.

Wanneer je in een rolstoel zit, verwacht niemand dat je toch de 100 meter loopt. Wat niet kan, is zichtbaar. Bij psychische/psychiatrische aandoeningen is dat heel anders. Je ziet het zelden aan de buitenkant. Wel de gevolgen ervan: uitbarstingen, agressie, wenen, zich terugtrekken, concentratieproblemen, tics. Al te vaak wordt gedacht en/of gezegd: „Het is opzettelijk. Als je wilt, lukt het wel.” Uiteraard bestaan er ook situaties waarbij moeilijk gedrag van een kind of jongere wel degelijk een eigen keuze is. Verwende kinderen die nooit een 'neen' kregen, gedemotiveerde leerlingen die toch ergens goed in willen zijn (lees brutaal durven zijn), opvoedsituaties waar je als jongere alleen maar tegen kunt fulmineren... Maar zo is het niet altijd. Echt niet. Ik zag Filip en, geloof me, het raakte me enorm. Zijn onmacht, het moeten opboksen tegen je brein dat zijn eigen ding doet, het niet onder woorden kunnen brengen van die last, het niet durven bespreekbaar maken.

Ik heb het geprobeerd, de school inlichten, een oproep tot begrip. Het blijft moeilijk voor leerkrachten om achter gedrag het onvermogen te zien. Een 'rolstoel voor innerlijk leed', dat zou handig zijn.„